

Udarne nedelja

Priznati moramo, da smo z zaskrbljenostjo za bodočnost našega naroda čitali po raznih časnikih poročila o nepretganih mitingih, plesih, izletih in dolgi odsotnosti mladine izven domačega kroga, tako da to naše, zlasti mlajše ljudstvo sploh ni več našlo časa, pečati se z najvažnejšim, kar je v njem, s svojo dušo. Moramo pa spet priznati, da smo se oddahnili, ko smo v zadnjih časih naleteli na gosta poročila o resnejših nalogah, ki si jih je stavila mladina v skrbi za svojo izobrazbo in za obnovo dežele. — Po nekaj mesecih veseljačenja, ki je razumljivo za mladega človeka, ki je komaj izšel iz groznih vojnih dogodkov, je treba pač poslušati klic naše rodne matere Slovenije: »Otroci, pomagajte mi, obvezite mi rane, gradite, urejajte, vrzite se na resno delo obnove. saj vidite, kako sem razdejana, požgana, krvaveča!« Narod je prisluhnil, zavihal rokave, začel z delom. Kako samozavestno se glasijo poročila iz raznih krajev: očistili smo podrtije, popravili ceste, dozidali smo, pokrili smo, spravili smo v pogon žago, delavnico, delamo s polno paro. »To bo pravo,« smo sodili, »šlo bo, ker so krenili na boljšo pot.«

A to naše zadovoljstvo je bilo spet zagrenjeno v zadnjem času. Vedno bolj načrtno hodijo nova poročila o *udarnih nedeljah* - to se pravi o načrtnem skrunjenju tistega dne, ki se imenuje Gospodov dan. To pa ne bo pravo! Kot glasilo primorskih katoličanov smo dolžni sva-reče dvigniti glas: Ljudstvo naše, ne pozabi, kaj si dolžno Bogu. »Šest dni delaj in opravljaj vsa svoja dela, sedmi dan pa je dan Gospoda tvoje-ga Boga. Ne delaj nobenega dela ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina!« Tako je Gospod zapovedal

Pij XII. o pravi demokraciji

Ni ga skoraj vprašanja, o katerem bi se danes toliko razpravljalo, kakor o demokraciji. Vsi narodi in države, vlade in državniški zatrujejo z vso vneto, da so demokrati in smatrajo za veliko žalitev, ako jim kdo očita nasprotno. Pri vsem tem pa vsi dobro opažamo, da je pri posameznih narodih precejšnja razlika v pojmovanju demokracije. Govori se o formalni, o ljudski, o progresivni demokraciji. Dejstvo je, da so si včasih razni pojmi demokracije nasprotni kot dan in noč. Nas zaenkrat ne zanima, katero pojmovanje je pravilno.

dela državnika, zastopnik te ali one politične struje, temveč govori res kot učitelj narodov z višjega, vsečloveškega, versko-moralnega vidika. Načela, ki jih podaja, veljajo za vse narode, za vse stranke, za vse vladne oblike.

Skušali bomo v tej in v sledečih številkah našega lista podati svojim bralcem vsaj glavne misli in načela Pija XII. o demokraciji.

Narodi se prebujajo in spregledujejo

»Narodi so se kakor prebudili iz dolge odrevenelosti pod zločestim sijem vojne, ki jih mori, pod peko-

POLOVIČARSTVO.

«Treba je odločnosti, ko je dandanes zavladalo neko polovičarstvo. Polovičarstvo nam je vsem že nekako prirojeno. Bojimo se preveč sitnosti in želimo miru; bojimo se, da si ne bi pokvarili bodočnosti: zato se zibamo na to in ono stran; - zato pazljivo prižigamo lučce sedaj Bogu, sedaj njegovemu nasprotniku; zato ravnamo «nepristransko», «zmerno», «ne prenapeto». Zato pa tudi hiramo in se nam godi kakor vsakemu polovičarstvu.»

(SLOVENSKI KARDINAL MISSIA)

Pač pa se nam zdi važno, da si nekoliko ogledamo, kaj misli Cerkev o tem vprašanju. Imamo v tem oziru znamenit cerkven dokument, namreč božično poslanico papeža Pija XII. iz leta 1944., ki obravnava ravno vprašanje demokracije. Pij XII. razpravlja o demokraciji s političnega vidika, kot dela časopis, glasilo te ali one stranke, kot

med gromom in bliskom. Nedeljsko delo ne prinese blagoslova, ampak kazen božjo. Tega ti, mlajše naše ljudstvo, ki nosiš zvonec v teh novih časih, ne moreš še na zgledih ugotoviti, a pisec tege članka, mož sivih las in bogatihkušenj, ti zagotavlja, da se le prebridko uresničuje božja groznja: »Moje dneve (sobote) so oskrunili, zato sem se namenil spustiti svoj srd nanje in jih pokončati.«

Da se prav razumemo. Vemo, da je delo v veliki sili dovoljeno tudi ob nedeljah, a to le v izrednih prilikah in, če je mogoče, z odobre-

čim žarom peči, ki so vanjo zaprti. Napram državi in vladajočim so se postavili na novo, vprašujoče, presojojoče in nezaupno stališče. Po bridkih izkušnjah se z vso večjo silo upirajo samovoljni diktatorske oblasti, ki je nedotakljiva in je ni mogoče nadzorovati; zahtevajo takšen način vladavine, ki bo bolj združljiv z dostojanstvom in svobodo državljanov.»

njem cerkvene oblasti. Da bi pa kratkomalo proglasili ravno *nedelje* za udarno delo, bi bilo to proti vsej božji postavi. - Kdor je ves teden trdo delal, ima vso pravico, da se ob nedeljah spočije ter si nabere novih moči za delo v bodočem tednu. Pohajate med tednom zaposlite, ob nedeljah pa dajte Bogu, kar je božjega!

Kaže pa še nekaj mnogo nevarnejšega to načrtno proglaševanje udarnih nedelj - namreč zlonamernost vladajočih slojev: izpodriniti nedeljski počitek iz programa krščanskega življenja in s tem spodkopati med našim kato-

Množice zahtevajo nadzorovanje javne oblasti

»Nemirne množice, ki jih je potegnila vojna v svoj vrlinec vse do najglobljih plasti, prešinja danes prepričanje - sprva morda nejasno in nerazložno, toda sedaj že neudušljivo, - da bi svet ne bil zašel v uničevalni vojni vrlinec, če bi bilo mogoče prej nadzorovali in javno preso-jati delovanje javnih oblasti; množice so prepričane, da je torej treba usluariti v ljudstvu samem učinkovito poročilo, da se v bodoče podobne nesreče ne bodo ponavljale. - Ali je zato čudno, ako navdaja narode v takem duševnem razpoloženju demokracija težnja in jo izbirajo ter se zanjo odločajo vsi tisti, ki hočejo bolj učinkovito sodelovati pri bodočnosti posameznikov in družbe?«

Cerkev dopušča različne vladne oblike

»Skoraj ni treba spominjati, da po cerkvenem nauku »ni prepovedano izbirati vladavine umirjenih demokratičnih oblik, seveda ako je zagotovljen katoliški nauk o izvoru in o uporabi javne oblasti« in da »Cerkev ne odklanja nobene izmed raznih oblik vladanja, samo da so sposobne same po sebi dosegati dobrobit državljanov.«

Vprašanje o demokraciji

»Ako se torej ob priliki božičnega praznika spominjamo istočasno ljudomilosti utetešene Besede in človekovega dostojanstva (ki ni mišljeno le za osebno, temveč tudi za javno življenje), hočemo obrniti pozornost na vprašanje o demokraciji in razglabljati, na kakšnih načelih mora biti zgrajena, da se bo mogla imenovati resnična in zdrava demokracija, prikladna za razmere našega časa. Jasno pa je, da Cerkev ne posveča svoje vneme in pozornosti toliko zunanjemu ustroju in zunanji

liškim ljudstvom strah in ljubezen do Boga Stvarnika in Zapovedovalca. S tem pa si boš, naše ljudstvo, izpodžgalo vejo časne in večne sreče. Tega ne smete dopustiti! Srečni boste le, ako bo luč vašim nogam trda in neomajna vera v enega Boga, kakor jo izpovedujete v apostolski veri, in ako bo kažipot vašim delom deset božjih zapovedi, od katerih ni še nobena preklicana in tudi ne bo, dokler bo človek po tej zemlji hodil in bo božje solnce nanj svetilo.

Zato naj pač velja: udarni ponedeljek, torek i. t. d., a nikdar udarna nedelja!

SLOVENSKIM STARŠEM V PREMISLEK

Sedaj je eno najbolj spornih vprašanj v naši deželi vprašanje šole. Kam dati otroke v šolo in komu? Težava je predvsem to stran Morganove črte, kjer se zdi, da vstaja odpor zoper šolo, ki jo mislijo Zavezniki vpeljati, ker jim mednarodno pravo nalaga to dolžnost. Nekateri naši časopisi so se zelo zaganjali zoper to šolo, ljudsko in srednjo, in ji marsikaj očitali. Starši pa so v dvomih in ne vedo, kaj storiti. Kaj naj rečemo k temu?

Prvo, kar moramo ugotoviti, je dejstvo, da je šola za naše otroke nad vse *nujno potrebna*.

Reči moramo, da je res ogenj v strehi in skrajni čas, da se pomaga. Mi, duhovniki, mislim, da smo glede tega najbolj kompetentni, ker izmed vseh smo imeli največ opraviti z otroki, ki se sedaj pripravljajo v šolo. Iz lastne izkušnje moremo ugotoviti, da so skoro analfabeti ne samo prvenci, temveč tudi večji. Le pomislimo: italijanska šola jim ni dala skoro nič, ker je bila pač potujčevalnica. Če so se večji za silo naučili brati, je že veliko. Potem smo imeli dve leti „medvladja“. Ponekod se je kaj učilo, ponekod nič. Mislim, da je le malo vasi, kjer se je pouk mogel redno vršiti. Po večini je bilo le krpučanje. Torej so analfabeti in po vrhu še sila podivjani, kar ni nič čudnega, saj so podivjali tudi odrasli, podivjal je ves svet. Če hočemo, da se bodo otroci, ki hodijo zadnja leta v šolo, vsaj naučili brati in pisati, moramo letos začeti na vsak način z redno šolo.

Dežela tokraj demarkacijske črte je pod zavezniško upravo. Ta je po mednarodnih določilih dolžna, da skrbi tukaj za red in vse ostalo, dokler je v deželi. Dolžna je torej skrbeti tudi za šolstvo. Glede tega je ZVU izjavila, da hoče vršiti svojo dolžnost in šole odpreti. Kakšne šole? Tudi to je važno za nas, ki se nam je ravno v šoli 25 let godila najhujša krivica. Še prej pa se vprašajmo, kakšna naj bo šola, da bo res šola?

Prava šola mora imeti tri lastnosti: biti mora narodna, apolitična, pravno neoporečna. Narodna tako, da vzgaja otroke v materinem jeziku, v ljubezni in zvestobi do naroda, ki mu pripadajo. Apolitična: šola je za otroke vseh staršev istega naroda. Vemo pa, da še nikdar niso vse glave enako mislile, najmanj pa v politiki. Starši, ki so

enega političnega mišljenja, ne marajo, da bi se otroci v šoli vzgajali v morda njim nasprotnem političnem mišljenju. Kako propade šola, če se vanjo vpeljuje politika, nam je najbolj kričeč zglede ravno fašistična šola, ki je bila zelo politično pobarvana. Politike v šoli si noben pаметen človek ne more več želeči. Šola mora biti tudi pravno neoporečna. Učitelji in učiteljice morajo biti ne samo strokovno sposobni, temveč tudi pravno neoporečni, tako da ne bodo žalili ne verskega ne nramnega čuta nežnih otroških src. Prav taki morajo biti učbeniki, tako mora biti vse okolje v šoli, ker otroci se morajo vzgajati, da postanejo vrli ljudje. V pravno neoporečni šoli se zahteva tudi verouk, ki je podlaga nramnega življenja.

Te so po našem lastnosti, ki jih morajo zahtevati starši od šole, v katero mislijo poslati svoje otroke.

Šola, ki jo ZVU namerava vpeljati, bo taka?

Kar smo iz ust odgovornih oseb izvedeleli na časnikarski konferenci v sredo in na konferenci slov. profesorjev in učiteljev v ponedeljek, je sledeče: Ljudske in srednje šole, ki se bodo vpeljale za Slovence, bodo slovenske. To se pravi: učili bodo slovenski učitelji in profesorji v slovenskem jeziku iz slovenskih knjig. Nastavljene bodo vse tiste učne moči, ki se prigrasijo ne glede na to, kakšnega političnega mišljenja so, da le imajo potrebno sposobnost. Šole bodo iz raznih razlogov prilagojene bivšemu šolskemu sistemu. „Vendar“, je dejal guverner Smuts, „vam mislimo dati kolikor mogoče proste roke v organizaciji šol“.

Glede šolskega osebja zahtevajo dvoje: da so strokovno zmožne osebe in da niso fašisti.

Posebno važnost pa je poročnik Simoni, prosvetni referent pri ZVU v Trstu, polagal na to, da mora biti šola *apolitična*. „Eno vam povem, da šola mora biti šola in nikakor politika. Kam pridemo, če se v šoli uganja politika, vidimo ravno na fašizmu. Zato pa ne bom trpel v šoli nobene politike, ne take ne take.“ Verouku bodo tudi dali častno mesto. Na vprašanje, ali mislijo dati verouku eno uro na teden ali dve, je guverner odgovoril: „Stvar bo rešena, kakor si Slovenci želijo.“

Poleg tega so na teh konferencah povdarjali še eno: da bo šola obvezna za vse otroke od 6. do 14. leta in da drugih šol ne bodo priznali.

To so glavne poteze šole, ki jo mislijo Zavezniki vpeljati v onem delu naše dežele, kjer so oni upravitelji. Kaj naj starši storijo?

Mislimo, da odločitev ni težka.

OKNO V SVET

V Londonu se je sestal svet zunanji ministrov, da pripravi mirovne pogoje z Italijo, Bolgarijo, Romunijo in Finsko. Navzoči so: angleški zunanji minister Bevin, severno ameriški zunanji minister Byrnes, ruski zunanji minister Molotov, kitajski zunanji minister Wan Ših Čieh in francoski zunanji minister Bidault. Kot prva točka dnevnega reda je mirovna pogodba z Italijo. V ta namen je svet povabil Jugoslavijo in Italijo, naj pošljeta svojo delegacijo. Jugoslavija je poslala delegacijo, ki ji načeljuje ministrski podpredsednik Edvard Kardelj, Italija pa svojega zunanjega ministra De Gasperiya. Delegaciji sta imeli biti zaslišani gledč Trsta in razmejitve obeh držav v ponedeljek, 17. 9. Odločitev ni še padla, ker morajo izraziti tozadevno svoje nmenje še druge srednovevropske države in angleški dominijoni, ki so bili vsi z Italijo v vojni. Jugoslovanski zunanji minister Šubašič se konference ni mogel udeležiti, ker ga je ravno te dni zadela kap.

KRATKE VESTI

Zlogasni italijanski general Gambaro, poveljnik 11. armadnega zbora v Sloveniji za časa italijanske okupacije, bo prišel pred sodišče kot vojni zločinec.

Maršal Tito je imel 13. t. m. svoj prvi volilni govor, v katerem je zlasti napadel opozicijo.

Znani norveški izdajalec Vidkun Quisling je bil te dni obsojen na smrt.

Ameriški zunanji minister Byrnes je obiskal jugoslovanskega kralja Petra in se z njim razgovarjal.

Maršal Tito je bil odlikovan s sovietskimi redom „Zmage“.

Izgube japonske mornarice so sledeče: od 12 bojnih ladij je ostala še ena, a še ta težko poškodovana; izmed 21 letalonosilk so ostale še 4 ruševine; izmed 43 križark so ostale 4; od 165 rušilcev še 26 in 140 podmornic še 16. To pomeni, da slavne cesarske mornarice ni več.

Bivši japonski ministrski predsednik Tojo je hotel napraviti samomor, da bi se izognil aretaciji. Samomor se mu ni posrečil in sedaj ga zdravijo v ameriški bolnici na Japonskem. Miniser Tojo je na seznamu vojnih zločincev.

Star časopis

V Severni Karolini (Z. D. A.) je v času apostolskega vikarja, poznejšega kardinala Gibonsa, živel zdravnik dr. Monk. Katoličan ni bil. Menda sploh ni imel nobene vere. V tistih časih so bili v teh krajih katoličani redka prikazen, katoliški duhovnih pa še redkejša. Zdravnik je naročil neko strokovno knjigo. Poslali so mu jo zavito v „New York Herald“. Prav v tisti številki je bil priobčen govor njujorškega nadškofa. Preden je zdravnik vrgel ovoj v koš, je iz radovednosti prebral del nadškofovega govora. Vsebina se mu je zdela

VERSKÉ NOVICE

Sv. oče je sprejel v posebni avdijenci ameriška generala Eisenhowera in Clarka.

Poljska vlada je te dni odpovedala konkordat s sv. stolico. Odpoved je utemeljila z očitkom, da je Vatikan konkordat prekršil, ko je za časa nemške okupacije izročil oskrbo izpraznjenih poljskih škofij nemškimi škofom. V vatikanskih krogih je odpoved poljskega konkordata vzbudila veliko presenečenje.

Te dni se je mudil v Rimu Mrg. Yupin, apostolski vikarij v Nankinu na Kitajskem. Prišel je iz Amerike, kjer se je bil udeležil konference v San Francisco. Mgr. Yupin je zaupnik generalisima Čang Kaj Šeka. Med drugim je izjavil sledeče: „Pri delu za obnovo Kitajske je zlasti na duhovnem polju sodelovanje katoliške Cerkve zaželeno. Čang Kaj Šek je ponovno povabil čim več misijonarjev na Kitajsko. Povdaril je, da bodo te misijonarje smatrali ne kot tujce, temveč kot sodelovalce in sorošitelje kitajskega ljudstva.“

Italija: V Trevisu so obsodili na 8 let ječe bivšega kaplana fašistične milice, ker je v pridigah in v listih delal propagando za Nemce.

NOVA CIVILNA UPRAVA

V naši deželi je bila ta teden vpeljana nova civilna uprava. Titova, ki je nastopila po izgonu Nemcev, je bila odslovljena. Vojaški guverner je ta korak utemeljeval s tem, da niso bili zastopani v njej vsi prebivalci dežele. Za predsednika okrožja je bil v Gorici imenovan dr. Hugues, star goriški advokat, za mesnega župana pa dr. Stecchina. Tudi po deželi so imenovanja na dnevnem redu.

Ob imenovanju nove vojaške civilne uprave je podpolkovnik Smuts zelo obžaloval, da je pretežen del prebivalstva po svojih predstavnikih odklonil sodelovanje pri novi upravi.

Speča Cerkev

„Eden izmed vzrokov, zakaj zama man ključemo h katoliški delavnosti, je dejstvo, da silno velika množica katoličanov spada h „speči“ Cerkev. Ti so mrtva obležba v ladji sv. Petra. Ouzijo se pač s to ladjo, a nič ne pomagajo, da bi ladja taže in hitreje plavala.“

Birminganski škof.

Gorica. V ponedeljek je bila vtehnični šoli otvorjena razstava fotografij pod nazivom „Šest let vojne“. Na razstavi je zbranih okrog tisoč fotografij iz raznih dežel in držav, ki so se udeležile vojne zoper totalitarne države. Tu si obiskovalec lahko ustvari primerno sliko o naporih, ki jih je vojna zahtevala, in o strahotah, ki jih je povzročila.

predragocena za v koš. Bral je in prebiral še večkrat tisti odlomek. Tako je bil časopisni zavijalni papir z dragoceno versko vsebino povod, da je zdravnik prestopil v katoliško Cerkev in potegnul za seboj celo naselbino. Prebiraj in širi na vsa moč naš list!

(Nadaljevanje s prve strani)

ureditvi - ki zavisi od teženja vsakega naroda posebej - kakor jo posveča človeku kot takemu, ki ne samo, da ni zgolj predmet in trpn del družabnega življenja, temveč nasprotno je, mora biti in ostati njegov nosilec, temelj in cilj.“ (Nadaljevanje sledi.)

DOPISI

Kvatrnica na Mirenskem Gradu. Ko prihaja jesen v deželo in je skrbni kmetovalec spravljal pod streho večino svojih pridelkov, takrat nam koledar kaže jesenske kvatre, dneve tihe in spokorne molitve. V ta lepi čas nas vabi žalostna Mati božja na svojo priljubljeno božjo pot k svetim štengam na mirenski Grad, na starodavno kvatrnico.

Tudi letos, ko je na Rojstvo Marijino bila obnovljena božja pot ob prelepi slovesnosti prenosa kipa žalostne Matere božje iz župne cerkve v Mirnu in nove sv. maše našega domačina misijonarja g. Grilja, boste priromali iz vse dežele k Mariji sedem žalosti, ji razodeli svoje dušno in telesno gorje.

Prihiteli boste po prestanih vojnih grozotah k Mariji iz naših zelenih gor, iz lepe Vipavske, iz sončnih Brd, krševitega Krasa in prijazne goriške okolice in prosili varstva in blagoslova na naše verno ljudstvo in osirotelo domovino in večni mir našim dragim, ki so v teh letih v tako velikem številu darovali svoje mlado življenje.

Letošnjo kvatrnico, upamo, bomo imeli v svoji sredi znaneja nam misijonarja g. Mlakarja. Od prejšnjih nam dragih misijonarjev so šli po večno plačilo: odločni g. Krivec, vedno veseli g. Klančnik, učeni g. dr. Zdešar, ki je bil zadet od bombe, tihi naš rojak g. Martelanc. Ostala sta še misijonarja g. Zdravljich in g. Škvarča, katere upamo, da jih bodo potrebe našega ljudstva, ki so je prisiljeni s težkim srcem zapustili, zopet privabile med nas, da nas bodo dvigali z misijoni po deželi k obnovi našega verskega življenja. Ne pozabimo v molitvah naših umrlih misijonarjev, ki so odšli v večnost po božje plačilo.

Trdo preizkušeni očetje, trpeče matere naših ubogih družin, mladina, naše upanje, pridite vsi k Materi bolečin, da očistite svoje duše, se navzamete božje-

Stopetindvajset let je šlo v večnost, odkar je bil rojen ta naš slavni rojak. Spomniti se ga hočemo pa tudi zato, ker priobčujemo v našem listu izbrane nedeljske misli iz njegovih govorov.

Kratko je sicer bilo njegovo delovanje. V 44. letu svojega življenja je že zatisnil svoje trudne oči.

Kafol se je rodil dne 4. maja 1820. na Pečinah. Gimnazijo in licej je študiral v Gorici, nato je stopil v semenišče in bil leta 1845. posvečen v mašnika. Zatem je nekaj let kaplanoval v Ročinju in Volčah ter bil nato vikar v Batujah. Ravno tistega leta, ko so Batuje postale župnija, to je leta 1857., je naš Kafol, kipeč gorečnosti za zveličanje duš, zapu-

NEDELJSKA MISEL

ZA OSEMNAJSTO POBINKOŠTNO NEDELJO

„Moji kristjani! Menim, da si ne moremo lepše zgodbe žeteli, kakor je današnja evangelijska. Ona nam glasno govori o preveliki ljubezni Jezusovi do vas ubogih Evinih rev. Kristus je pač prišel na svet, da bi nas dušno in telesno ozdravil. Blagor nam, ako se k njemu zatečemo, časno in večno bomo ozdravljeni. Zato pa je treba imeti veliko zaupanje v Jezusa. Da bo to zaupanje v nas vedno živo, zapomnimo si, kaj je Jezus rekel Nikodemu, kateri je ponoči prišel k njemu: „Nobeden, ki v Jezusa veruje, se ne pogubi, temveč ima večno življenje.“ Tudi nas preganjajo velike življenjske težave. Na vseh obzorjih groze temni oblaki in nevihte. Ni sonca, ni zvezd, le črna tema je krog nas. Tudi mrtvoudni v današnjem evangelijsku je bil neozdravljivo bolan po človeško vzelo. Toda veliko zaupanje v Kristusa mu je vrnilo zdravje in življenje, ker je ukazal, da so ga k njemu nesli. Dragi, vrnimo se tudi mi k Kristusu, obudimo zaupanje vanj, pojdimo k njemu z besedo in dejanjem in ozdravljeni bomo. Za nas na nobenem zemeljskem križu zdravilno zelišče več ne raste, noben drugi vrelc nam zdravilnih toptic več ne nudi. Pač, še eno zdravilno zelišče imamo, in to je zaupanje v Kristusa, še ene zdravilne toplice so, in to je milost božja. Poiščimo si to dvojje in živeli bomo.“

(FILIP KAFOL)

ga duha za novo življenje, da ohranite živo vero naših dedov, ki je kazala vedno pravo pot skozi zmote in nevarnosti, bila največja obramba skoro 1400 let in je edino jamstvo za našo srečnejšo bodočnost.

Slovenost kvatrnice bo v nedeljo 23. septembra. V soboto bo spovedovanje. Mati božja vas pričakuje in vam bo vsem rada pomagala, da se boste hvaležni in potolaženi vrnili v svoje domove.

Urnik na kvatrnico bo sledeč:
V soboto zvečer ob 7 blagoslov.
V nedeljo svele maše ob 6, 8, 10 slovesna s pridigo in ofrom za svetišče.
Popoldne ob 4 blagoslov in pridiga ter ofer.

Sv. Višarje. Po nagli smrti č. g. M. Dorbolaja v juliju 1943. so nastale v Kanalski dolini take razmere, da sploh ni bilo mogoče romati na Sv. Višarje. Zaradi tega je bil kip milostne M. B. izpostavljen v cerkvi sv. Egidija v Žabnicah od 4. avgusta do 3. oktobra 1943. in od 1. maja do

1. oktobra 1944. Letos pa se je Marija v tih noči 10. avgusta zopet vrnila na Sv. Višarje.

Od 12. do 19. avgusta so se vrstila romanja župnij iz Kanalske doline, ki so prihajale na Višarje v zahvalo nebeški Materi, da jih je milostno obvarovala vojnih grozot. Brez vsakega naznanila, da bodo Višarje odprte, se je raznesel glas po deželi, tako da je mnogo Bovčanov in Kobaridcev in tudi nekaj drugih ljudi iz bolj oddaljenih krajev Primorske priromalo na Višarje. Svetišče je ostalo odprto ob nedeljah in praznikih do 9. sept. Vseh romarjev je bilo do 2000. Ta dan so milostno podobo zopet prenesli v Žabnice.

Ako bo mogoče popraviti okna in drugo v cerkvi, župnišču in v romarskih hišah, ki so silno trpele v zadnjih časih vojne, npamo, da bo prihodnje leto zopet redna služba božja na Višarjah vse poletje.

Nekoliko likov iz naše preteklosti

FILIP JAKOB KAFOL, naš slavni pridigar

stil župnijo in nadškofijo ter odpotoval v Pariz v noviciat očetov lazaristov, da bi postal misijonar sv. Vincencija. O svojem bivanju v Parizu piše sam takole: „Bivanje v tem svetovnem mestu mi je donášalo zdaj vesele zdaj žalostne ure; kakor se godi smrtnikom. Moji predstojniki so prav prizanesljivo z menoj ravnali in mi marsikaj dovolili, česar drugi niso imeli. Vzrok tega spregleda je bilo nekoliko moje omahujoče zdravje, nekoliko že priletna starost. Vsled tega milega spregleda sem se pogosto po Parizu sprehajal in utegnil tudi bližnjo oko-

lico ogledovati. Najteže pa je bilo zame to, da sem moral že po treh mesecih v francoskem jeziku konference držati, kar me je v začetku veliko truda stalo. Po končanem noviciatu sem leta 1858. zapustil Pariz in se napotil po kopnem in po mrcju v svojo domovino, kjer se bom udeležil misijonskega delovanja.“

V tem poklicu pa je vztrajal le eno leto. Šibko zdravje in nemirni značaj sta ga nagaila, da se je vrnil domov in meseca junija leta 1859. postal vikar v svoji rojstni fari na Pečinah.

Tu je neumorno deloval na du-

Bazovica. V nedeljo 9. t. m. je bila spominska proslava štirih slovenskih žrtv ki so padle pod fašističnimi krogli pred petnajstimi leti 1930. Bili so to štirje mladi Slovenci: Bidovec, Miloš, Marušič in Valenčič. Bili so streljani kot izdajalci, ker so hoteli ostati Slovenci. Huda so bila tista leta, ko so pod fašističnim nasiljem padale vse naše ustanove druga za drugo: šole, društva, posojilnice, časopisi... Ko so morali čez mejo ali pa v notranjo Italijo naši najboljši... Ko so se polnila koncentracijska taborišča na italijanskih otokih in v južni Italiji z našimi ljudmi. V tem času so vstali ti štirje mladi borci skupno z drugimi tovariši in hoteli po svoje pomagati, da bi fašizem ne strl našega malega naroda. Pri tem so oni izgubili svoja življenja, njihovi drugi pa so si zaslužili dolgo ječo.

Težko so nas zadele tedaj njihove žrtve, toda v nedeljo smo videli, da niso bile zaman. Ko se je nepregledna množica stekala v cerkvi in okrog njihovega spomenika, smo razumeli, resničnost Kristusovih besedi: „Če zrno ne pade v zemljo, ostane samo. Če pa pade, obrodi tisočeren sad“.

Kamnje. Proslava Fatimske M. B. - Na praznik rojstva Marijinega so v Kamnjah na Vipavskem letos posebno lepo obhajali proslavo „Fatimske Kraljice“.

Pri fari so ves teden prej imeli duhovno pripravo. Zadnji dan je bilo nad 800 obhajil. Popoldne je bila v Potočah na prostem Marijanska prireditev kamenske mladine, ki se je prav posrečila. Nato procesija s kipom fatimske M. B. od Potoč do farne cerkve. Računa se, da se je vdeležilo od 4 do 5 tisoč ljudi. Krasni slavoloki, pobožno petje in pobožna molitev. Sklep veličasten, navdušenje brez konca.

Čast in hvala vsem kamenskim faranom brez izjeme, ki so se tako potrudili. Hvala pa tudi g. župniku in P. Antonu za vso skrb in mujo. Fatimska Kraljica na,

hovnem in prosvetnem polju. Poznala ga je vsa Tolminska in ga tako cenila, da so ga Tolminci leta 1861. izvolili kot svojega prvega poslanca v goriški deželni zbor. Moč njegovega nastopa in govorniški uspehi so mu tu nakopali toliko neprijateljev, da so ga ti s posebnimi spletkami prisilili k odpovedi na svoj mandat.

Njegovi dnevi pa so bili šteti. Takoj prihodnje zimo, dne 29. februarja 1864. je na Pečinah vzel slovo od tega sveta.

Bolezen ga je strla, ko še ni bil dopolnil 44. leta.

Filip Jakob Kafol je bil eden naših najdarovitejših pridigarjev. K njegovim govorom so se zgriinjale množice od blizu in daleč. Sam Andrej Einspieler ga ime-

izprosi prirediteljem in udeležencem obilo božjega blagoslova predvsem pa ljubelega miru in srečnejših časov.

Dobro znamenje. Na griču sv. Pavla nad Vrtovinom se je v nedeljo 9. sept. po dvesto letih zopet brala sv. maša. Blagoslovljen je bil temeljni kamen za cerkveno, ki se je začela zidati na temeljih nekdanje, ki je bila v tretjem stoletju po Kr. sezidana in pod cesarjem Jožefom II. posuta.

Že pred deseto uro se je zbralo na griču približno tisoč romarjev. Slovesnost se je lepo razvila. Po cerkvenem opravilu so dekleta kamenske fare ponovile dekla-

macije in petje iz potoške Marijanske prireditve prejšnjega dne. Vse je bilo mikavno, spodbudno in prijetno.

Cerkvica bo 12 metrov dolga in bo služila kot spomenik padlim vipavskim fantom in žrtvam vojne. Njih imena bodo tu v mramor vsekana in njih spomin se bo ohranil tu do poznih rodov. Stroški za mramor in napise so se določili na tisoč lir. Ker bo za dogradbo treba veliko dobre volje in tudi denarja, bo to obnem tudi nekaka pomoč za zidanje.

Vsem pa, ki so se tega podjetja oprijeli, čast in stanovitna vztrajnost!

Še nekaj o naših šolah

Na zadnji tiskovni konferenci v Gorici je podpolkovnik Smuts izjavil v odgovoru na vprašanje o organizaciji slov. šol, ki mu je bilo zastavljeno, takole: „Mislimo vam dati (to je Slovincem) kolikor mogoče proste roke v organizaciji šol“. Na to važno izjavo, za katero smo g. podpolkovniku hvaležni, bi radi navezali še nekaj misli, ki se nam zdijo potrebne, da se med nami razpršijo še zadnja nespornost, njenja in ustvari prava jasnost v tem perečem vprašanju.

Slovenske šole, dasi bodo urejene po italijanskem sistemu, morajo imeti vsaj toliko svobode, da bodo res *slovenske*, to pomeni, da jih bo res preveval narodno slovenski duh, ki je duh vere in demokracije, duh liubezni do vsega, kar je naše, duh spoštovanja vseh naših kulturnih, moralnih in verskih svetinj. Samo tako bodo lahko naše šole vzgajale našo mladino v zavedne Slovence in v zdrave člane človeške družbe.

Da se pa to doseže, je nujno, da se izpolnijo sledeči pogoji:

1. Po slovenskih vaseh in za slovenske otroke se morajo odpreti samo slovenske šole. Nezaslišano bi bilo in za nas naravnost žaljivo, ako bi oblasti naše slovenske otroke spet silile v tuje šole. Tudi ako bi se zgo-

dilo, da bi se tu ali tam iz tega ali onega razloga slovenska šola ne mogla odpreti - kar se nam pa zdi skoraj nemogoče - potem je boljše, da uradne šole sploh ni, da se otroci učijo pisati in brati spet po zakristijah in skednjah, kakor da bi hodili v tujo šolo.

2. Prav tako se nam zdi nezaslišano in krivično, da bi se morali naši ljudsko-šolski otroci že v nižjih razredih obvezno učiti italijansčine. Ko niti svojega materinega jezika ne znajo, pa naj si že polnijo glavo s tujim, do sedaj celo sovražnim jezikom. Že iz vzgojnih razlogov moramo to odkloniti.

3. Tudi poduk zgodovine se mora vršiti na domači slovenski podlagi. Ne gre, da bi se italijanske zgodovine učili kot svoje. Naši otroci in dijaki se ne bodo mogli nikdar navdušiti ob italijanski zgodovini, nikdar ne bodo mogli ob njej duhovno in narodno rasti, tako kot se bodo navduševali, rastle in razvijali ob slovenski zgodovini.

Te naše želje naj ne bodo napisane iz kakšne mržnje do tujega. Smo katoliški Slovenci in znamo tudi tuje ceniti in spoštovati. To smo napisali le iz prevelike skrbi, da bi se to, kar je naše, ohranilo čisto in zdravo.

Tudi z domačo zgodovino se je marljivo bavil. To nam priča njegov spis v VII. zvezku „Večernic“: Cerkvica sv. Mohorja na tolminskih Pečinah.

Njegova rokopisna ostalina o zgodovini Tolminskega pa nam ga kaže le kot jezikoslovca, ki puli korenine starim imenom po Trstenjakovem načinu.

Mož je bil prežet cerkvenega duha, poln liubezni do Marije in spoštovanja do papeža. Vračajoč se iz Pariza k Sv. Jožefu v Celju, si je izprosil v Rimu blagoslov sv. Očeta in se priporočil Devici Mariji v Loreto, da bi tako plodonosno začel svoje misijonsko delo.

Žal, da je bilo njegovo življenje tako kratko!

NEKATOLIŠKI ZDRAVNIK O POMENU SV. MAZILJENJA

Ponovno so zdravniki že opozorili na ugodne nasledke sv. maziljenja pri težko bolnih ljudeh.

Zanimivo je, kako se je o tem zakramentu izjavil pred kratkim eden najpomembnejših new-yorških zdravnikov, dr. Clement Haudron. Kot nekatoličan ne ve nič o milostih tega zakramenta. Njega zanimajo le naravni, izkušveni učinki. Sam piše v neki zdravniški reviji:

„Kot nekatoličan menim, da je najbolje, ako se duhovnik pokliče čim prej k bolniku in da s tem zakramentom ne odlašajo. Četudi se nam zdi, kakor da je tako duševno zdravljenje nemogoče, vendar dostikrat po prejemu tega zakramenta opazimo nedvomne spremembe. Napetost živcev in mišic popusti, občut strahu in dvoma se umakne občutu gotovosti in notranje zadovoljnosti. Bolnik se počuti zadovoljnega. Njegovo razpoloženje je vedro in vse vedenje izpričuje, da se počuti srečnega.“

Pri nas pa dostikrat doživimo, da se sicer dobre družine kar prestrašijo ob misli na ta zakrament, ker mislijo, in to popolnoma napačno, da bo navzočnost duhovnikova nepovoljno vplivala na bolnikovo razpoloženje ali povzročila nevarne zapletljaje, morda celo smrt.

Kdor v takem slučaju iz teh vzrokov ne pokliče dukovnika, ravna gotovo nespametno.

OKROŽNI URAD ZA DELO sporoča: „Podpora brezposelnosti delavcem, ki so ostali brezposelni dne 8. sept. 1943. Urad za Delo v Gorici sporoča da je Zavod za Socialno Skrbstvo z okrožnico z dne 17. 5. 1945 določil, da delavci (moški), ki so ostali brezposelni dne 8. sept. 1943 ali pozneje in ki niso vložili prošnje za brezposelno podporo, ker jih je iskal ali zasledoval okupator, lahko vložijo tozadevno prošnjo tekom tega meseca na Zavod za Soc. Skrbstvo. Za pojasnila se prizadeji lahko obrnejo na Urad za Delo ali na Zavod za Socialno Skrbstvo.“

GLAVNI STAN ZAVEZNIŠKE UPRAVE Okraške Gorice. sporoča:

1) Sposobne osebe so vabljeni, da se prijavijo za sprejem v sledeče javne službe:

A. Skupno za občine Miren, Dornberg, Renče in Opatjeselo:

1 Občinski tajnik, 3 Finančni uradnik, 4 Tajniki strojepiscil, 1 Ravnatelj prehranjevalnega urada, 1 Skladiščnik (moški) (skladišče živil), 1 Ravnatelj za E. C. A. (Občinski podporni urad), Poštni ravnatelj (ženska), 1 Šolski ravnatelj, 1 Zdravstveni vodja, 1 vodja za obnovo.

B. Skupno za občine Komen, Temnica, Štanjel in Rihemberg. Iste službe, navedene v gornji točki A.

C. Za vsako izmed občin Miren, Dornberg, Renče, Opatjeselo, Komen, Temnica, Štanjel in Rihemberg:

1 Občinski tajnik, 2 Tajnika-strojepisca 1 Ravnatelj za prehranjevalni urad.

2) Prošnje za zgoraj omenjene službe se morajo predložiti osebno podpisanim častniku za Upravne Zadeve Majorju Hug Ballard-u v uradu Z. V. U. (A. M. G.) v Biljah in Komnu.

3) Se poudarja, da so omenjene službe samo upravnega značaja, tisoče se rednega poslovanja občinske uprave in niso na nikak način v zvezi s politiko

RAZNA OBVESTILA

Izpitni na slovenskih srednjih šolah

S prvim oktobrom se bodo pričeli sprejemni in popravni izpiti na slovenskih srednjih šolah v Gorici in v Trstu. Istočasno se začnejo tudi izpiti za vstop v višji razred listih dijakov, ki so radi vojnih razmer zamudili kako šolsko leto ali kakega šolskega leta niso čisto dovršili.

Prošnje za pripravitelje k izpitolu je treba vložiti do 25. septembra pri vodstvu zavoda.

Srednja šola se začne 26. oktobra

Vpisovanje v srednje šole

Pozivamo vse slovensko dijaštvo na Goriškem, da se v celoti vpiše na slovensko srednjo šolo, kakor poziva razpis Zavezniške vojaške uprave. Vsak dijak naj navede vrsto šole, ki jo želi posecati. Čas vpisovanja je podaljšan do sobote 22. septembra.

Dokažimo z vpisovanjem vsega našega dijaštva upravičenost naše zahteve po slovenskih srednjih šolah.

Kakor javlja Okrajni odsek za prehrano, se je pričelo v pondeljek 17. t. m. razdeljevati tobak za prvo polovico meseca septembra. Na osebo pride 40 gr. na odrezek št. 36 in 37 tobačne nakaznice.

Urad za delo pri Zavezniški vojaški upravi v področju Gorice sporoča, da znaša draginjnska doklada za vajence od 14. do 16 let, in sicer v trgovinah na drobno, po 25 lir dnevno ali 600 lir mesečno.

„SEDRAL“ sporoča da je od 14. t. m. v razdelitvi sol v količini 100 gr. na osebo na odrezek št. 13 živilske izkaznice.

Gospodarski poljedelski urad v Gorici javlja, da je dospela nova količina otrobov. Delice se bodo rejcem mlečne živine, zajcev, kokoši itd. goriške občine. Pravico do otrobov imajo tudi prevozna podjetja s konji.

Nakaznice se lahko dvignejo v uradu na Corso Vitt. Em. št. 5/11.

Listnica uprave

Ker nam prevoz lista na deželo povsroča nepričakovano velike stroške, prosimo naše čitatele izven mesta, da k ceni lista pridodajo prostovoljno še 1 liro ter tako pomagajo upravi kriti zgubeno povzročeno po razpošiljanju.

Iskreno se zahvaljujemo vsem cenjenim darovalcem za naš sklad; brez njih bi list pri danšnjih cenah tiska sploh ne mogel izhajati. Darovi neimenuvanih dobrotnikov znašajo v preteklem tednu 2250.— L. Bog plačaj!

Uprava.

Novi železniški urnik:

S prvim avgustom je bil vpeljan novi urnik za vlake.

GORICA-TRST: Odhod iz Gorice 6.45, 8.26 (za delavce); 14.02; 16.45

TRST-GORICA: Odhod iz Trsta 6.25 (za delavce); 14.30 (za delavce); 16.40

GORICA-AJDOVŠČINA: Odhod iz Gorice ob 17; odhod iz Ajdovščine ob 5.40.

ali kakršnikoli političnim vprašanjem.

4) Tislim, ki bodo sprejeti v te službe, bo nakazana redna plača kot uradnikom javne uprave, kakor določa zakon.

Podrobnosti o plači se bodo dobile pri podpisnanemu.

5) Prednost bodo imeli prosilci, ki redno prebivajo v omenjenih občinah.

Za Guvernerja okrožja:

Hugh A. Ballard

Dano: 12 septembra 1945.

Odgovorni urednik Msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.